

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ

В.О. Криволапчук, О.М. Гришко

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ
ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ
І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ**

Монографія

Київ
2018

УДК 342.9:347.964.1

A31

Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради ДНДІ МВС України,
(протокол № 5 від 24.10.2018 р.)

Рецензенти:

Берлач А.І. – професор кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

Терещук О.Д. – перший заступник голови Одеської обласної державної адміністрації, доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України

Автори:

Криволапчук Володимир Олексійович – директор Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, професор

Гришко Олександр Миколайович – суддя Київо-Святошинського районного суду Київської області, кандидат юридичних наук

Адміністративно-правовий статус органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: монографія / В.О. Криволапчук, О.М. Гришко. – Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 248 с.

ISBN 978-966-916-695-1

В монографії досліджується адміністративно-правовий статус органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів з урахуванням прогресивних теоретичних досліджень та досвіду зарубіжних країн з розвинутою економікою. У монографії проаналізовано теоретико-правові основи адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, правові засади основних елементів адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів та відповідальність осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.

Отримані в результаті висновки дозволяють показати не лише окремі недоліки в визначенні адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів в Україні на сучасному етапі, але й виявити причини їх виникнення та напрями удосконалення цього статусу, що забезпечать ефективне виконання ними примусових судових рішень та рішень інших органів.

Монографія може бути корисною для науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться та небайдужий до проблем визначення адміністративно-правового статусу органів та осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів.

УДК 342.9:347.964.1

ISBN 978-966-916-695-1

© В.О. Криволапчук, О.М. Гришко, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
--------------------	----------

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

1.1. Загальнотеоретичні підходи до визначення поняття й елементів структури адміністративно-правового статусу органів і осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів	9
1.2. Принципи адміністративно-правового статусу органів і осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів	22
Висновки до розділу 1	60

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

2.1. Адміністративна правосуб'єктність органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.....	64
2.2. Права та обов'язки органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів	100
Висновки до розділу 2.....	121

РОЗДІЛ 3
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ
ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ
І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

3.1. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність державних і приватних виконавців за свої рішення, дії чи бездіяльність і завдану третім особам шкоду при примусовому виконанні судових рішень та рішень інших органів	127
3.2. Адміністративна та кримінальна відповідальність державних і приватних виконавців як осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів	153
Висновки до розділу 3.....	193
ВИСНОВКИ.....	201
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	214
ДОДАТКИ	238

ВСТУП

Виконання судових рішень становить завершальну стадію судового розгляду, ефективність якої визначає ефективність судової системи загалом. Невиконання чи неналежне виконання судових рішень та рішень інших органів зводить нанівець систему правосуддя в країні, порушує право кожного на справедливий суд, передбачене ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод.

Система органів виконання судових рішень, успадкована Україною від СРСР, уже з перших років незалежності виявила свою неспроможність виконувати покладені на неї функції, що обумовило її реформування і створення Державної виконавчої служби України (далі – ДВС) як незалежного від суду органу. Правове забезпечення адміністративно-правового статусу ДВС розвивалося поступово й не завжди ефективно, оскільки соціально-економічні умови у країні змінювалися так швидко, що законодавець не встигав своєчасно реагувати на них. Проблеми неналежного правового врегулювання адміністративно-правового статусу ДВС (неспроможність законодавчого визначення прав та обов'язків державних виконавців таким чином, щоб, з одного боку, забезпечити швидке та повне виконання судового рішення, а з іншого, – забезпечити дотримання прав та свобод боржників) поєдналися з проблемами економічного та організаційного характеру діяльності ДВС (відсутністю належного матеріально-технічного забезпечення, кадровим недобором, надлишковим навантаженням на державних виконавців тощо), що обумовило низьку результативність роботи ДВС. За статистичними даними, виконавчі документи в Україні реалізовувалися в межах від 50% до 65%, а за сумами, що підлягали

стягненню, – від 4 до 18%. Як наслідок, зросла кількість стягувачів до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) та до адміністративних судів України із приводу вчинення або ухилення від вчинення органами ДВС дій, спрямованих на виконання судового рішення. У суспільстві сформувалося негативне бачення роботи державних виконавців та ДВС, що українською негативно позначилося на авторитеті державної влади в цілому.

Проблемам примусового виконання судових рішень в Україні присвятили свій науковий доробок такі вчені як: Ч.Н. Азімов, В.А. Бабич, Д.М. Бахрах, Ю.В. Білоусов, С.Г. Братель, Д.Х. Валеєв, А.С. Васильєв, Ю.Г. Вдовіна, М.В. Голуб, Є.М. Гришко, О.С. Гусарова, В.О. Заросило, І.В. Зозуля, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, О.Є. Користін, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, С.П. Корнейчук, В.А. Кройтор, С.Ю. Лобанцев, В.П. Нарібельний, О.В. Негодченко, Т.О. Проценко, В.А. Селезнев, О.Д. Терещук, С.Я. Фурса, В.Д. Чернадчук, К.В. Шкарупа та інші. У їх працях запропоновано шляхи реформування національного законодавства задля вдосконалення інституту примусового виконання судових рішень в Україні, з-поміж яких не останнє місце посіла пропозиція щодо введення в Україні змішаної системи виконавчого провадження, яка передбачала можливість виконання судових рішень як державними, так і приватними виконавцями.

Безпосередньо адміністративно-правовий статус органів ДВС та державних виконавців розглядали А.М. Авторгов, Ф.В. Бортняк, М.Г. Вербенський, Б.М. Гук, Р.В. Ігонін, О.С. Клименко, В.О. Криволапчук, Л.В. Крупнова, П.В. Макушев, А.І. Перепелиця, Н.А. Сергієні, Г.В. Стаднік, О.О. Чумак, С.В. Щербак та інші науковці, доробок яких став науковим підґрунтям для визначення напрямів реформування національного законодавства з метою вдосконалення адміністративно-правового статусу органів ДВС та державних виконавців.

Практика розгляду ЄСПЛ позовів українських стягувачів про невиконання або неналежне виконання судових рішень та рішень

інших органів на їх користь, збільшення навантаження на адміністративні суди внаслідок збільшення кількості позовів із приводу вчинення або ухилення від вчинення органами ДВС дій, спрямованих на виконання судового рішення, громадська та наукова думка обумовили необхідність реформування системи виконання судових рішень в Україні, яке почало відбуватися з часу прийняття законів України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII (далі – Закон № 1403-VIII), «Про виконавче провадження» від 22.07.2016 № 1404-VIII (далі – Закон № 1404-VIII). У зазначених нормативно-правових актах істотно змінювалися підходи до адміністративно-правового статусу ДВС та державних виконавців, було запроваджено змішану систему виконавчого провадження – у виконавчу систему України введено нову особу, яка може здійснювати примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, – приватного виконавця.

Утім, довгоочікувані зміни у системі виконавчого провадження не забезпечили належного рівня виконання судових рішень та рішень інших органів. Рівень виконання судових рішень в Україні в 2017 році сягнув 18%, що свідчить про відсутність збільшення реальних показників виконання судових рішень і суттєве поступання показникам країн Європейського Союзу (далі – ЄС), де виконання судових рішень сягає 50-65%.

З-поміж правових проблем, які обумовлюють неефективність виконавчого провадження в Україні, незважаючи на реформування та суттєве оновлення законодавства й упровадження змішаної системи виконавчого провадження, не останнє місце посіли недосконалість правового врегулювання адміністративно-правового статусу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, неврахування норм законодавства ЄС при розробленні та нормативному закріпленні принципів діяльності таких органів та осіб, встановлення майже однакових вимог до адміністративної правосуб'єктності державних та приватних

виконавців, закріплення більш суворої відповідальності для державних виконавців як осіб, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів, ніж для приватних виконавців тощо. Усе зазначене й обумовило актуальність теми.